

"מבצעי כוחות היבשה" 2010 - היורש של "תורת הקרב" מ-1964

תורת הלחימה של כוחות היבשה של צה"ל התבססה מאז 1964 ועד היום על ספרי "תורת הקרב". האויב השתנה, הסביבה המבצעית השתנתה, הטכנולוגיה שינתה את פניה לבלי הכר וגם מדינת ישראל וצה"ל עברו תמורות מרחיקות לכת, אבל "תורת הקרב" נותרה בעינה יותר מ-45 שנה. עכשיו יוצא סוף־סוף לאור יורש מעודכן ל"תורת הקרב" - "מבצעי כוחות היבשה"

כוחות צה"ל בפעילות קרקעית ברצועת עזה, 6 בינואר 2009
אחד השינויים שהתחוללו באופי הלחימה בשנים האחרונות הוא שגדל חלקו של אורח הלחימה הבלתי סדור - דפוסי פעולה של גרילה שבהם פועלים הן ארגוני טרור וגרילה והן כוחות צבא בעלי מאפיינים של קומנדו

אלוף שלמה (סמי) תורג'מן
מפקד זרוע היבשה

מבוא

בדו"ח ועדת אגרנט, בפסקה שכותרתה "התורה שבעל פה" נכתב: **במקביל לתורה הכתובה בספרות היסוד של צה"ל, אשר לא עודכנה מאז ראשית שנות ה-60, צמחה בצה"ל "תורה שבעל פה" שגובשה במשך השנים במשחקי מלחמה, בתרגילים ובדיונים תורתיים, ובה ניתנו תשובות אד-הוק לבעיות שבהן נתקל צה"ל ברמות השונות. טבעה של "תורה שבעל פה" הוא שהיא מחייבת פחות מתורה כתובה, ניתנת לפירושים מרובים יותר ומתפרשת בצורות שונות. תוקפה מוגבל במקום ובזמן, והיא קיימת במקום שבו נלמדה או שאליו הופצה וכל עוד זוכרים אותה, אך לא מעבר לכך.**¹

מאז פרסום דו"ח אגרנט חלפו 35 שנה. עבודה לעדכון "תורת הקרב" החלה בתוה"ד בסוף שנות ה-80, אך לא הושלמה. אחד התוצרים של העבודה הזאת הוא הספר "ההתקדמות והרדיפה" שפורסם ב-1993. נוסף על כך הופצה טיוטה של הספר "לחכימה הגנתית" (1990), אך זו מעולם לא פורסמה במתכונת של מסמך מחייב.

היו כמה סיבות לצורך לעדכן את התורה. המרכזיות שבהן היו: פערים תורתיים עקרוניים בספרות הקיימת; שינויים במאפייני הלחימה ביבשה עקב שינויים שהתחוללו בשדה הקרב; התפתחות ביכולות הלחימה של צה"ל; פיתוח ועדכון של תורות ברמת המטכ"ל שאותן היה צורך להטמיע בכוחות היבשה; פיתוח תורות בתחומים שונים של זרוע היבשה.

בשנים האחרונות נעשתה במפקדת זרוע היבשה עבודה להשלמה ולעדכון של ספרי "תורת הקרב" שכרכיו פורסמו בשנים 1964-1963. המאמר הזה מציג את תהליך הכתיבה של הספרות החדשה ואת המבנה שלה. שלושת הכרכים של "מבצעי כוחות היבשה" מבוססים על ספרי "תורת הקרב" ומחליפים אותו באופן מלא. הספר "מבצעי כוחות היבשה" משמש מעתה מקור התו"ל הבסיסי הרשמי של כוחות היבשה. הוא כולל את הידע ואת הניסיון שנצברו בעשרות השנים שחלפו מאז פורסם הספר "תורת הקרב", והוא מתייחס לשינויים הרבים שהתחוללו בתחומי הטכנולוגיה ותורות הלחימה ולהשפעתם על שדה הקרב ועל מאפייני הלחימה.

- **כרך ראשון - "מבוא"**. התכנים בו חדשים ואינם מחליפים תוכן של ספר קיים.
 - **כרך שני - "מבצעים התקפיים"**. הכרך הזה מחליף את כרך א של "תורת הקרב - התקפה, התקדמות ורדיפה", פשיטה ומארב" (1963). כן הוא מחליף את הספר "הלחימה ההתקפית, ההתקדמות והרדיפה" (אג"ם/תוה"ד, 1993).
 - **כרך שלישי - "מבצעים הגנתיים"**. הכרך הזה מחליף את כרך ב של "תורת הקרב - הגנה, נסיגה והשהיה, אורח לחימה בלתי סדור, מבצעים מוטסים ומושטים" (1964).
- יש לציין בפתח הדברים שתורת המבצעים היא רק אחת משמונה התורות הבסיסיות שיש בצה"ל. שבע הנוספות הן: תורת הפר"ש, תורת המודיעין, תורת הסיוע המנהלתי, תורת האימונים וההכשרות, תורת הארגון, תורת מנהל כוח האדם ותורת המידע. עם זאת מעמדה של תורת המבצעים, דהיינו של מבצעי כוחות היבשה, הוא של "ראשונה בין שווים".
- את הספר "מבצעי כוחות היבשה" כתבה מחלקת תו"ל ותפיסות של

זרוע היבשה בשיתוף פעולה רחב וממושך עם גופי התורה במטכ"ל (תוה"ד), בחילות היבשה ובזרועות ועם הגופים העוסקים בלוחמת היבשה. כן נכללו במהלך הכתיבה התייחסויות של גופי ההדרכה הזרועיים: קורס מ"פים, קורס מג"דים, מלט"ק (המכללה לפיקוד טקטי), מרא"ם (המרכז לאימון מפקדות) ומאמ"ח (המרכז לאימון מפקדות חטיבה).

לספר יש מעמד ארעי. משמעות הדבר: מדובר בנוסח של פרסום מחייב בצה"ל. עם זאת, נוסח ארעי מעניק הזדמנות להכניס בו שינויים ושיפורים - בין היתר בעקבות השימוש בו.

הצורך להרחיב את תורת הקרב ולעדכן אותה

פערים תורתיים עקרוניים

במשך השנים מוכשרים, מתאמנים ונלחמים כוחות היבשה על בסיס ספרות תורתית שאינה מעודכנת בכמה תחומים מרכזיים, ובהם ארגון מרחב הלחימה, הקרב המשולב והמשותף ועקרונות הפר"ש במבצעי יבשה. חומר תורתי בנושאים האלה מצוי באופן חלקי במילון למונחי צה"ל, בספר "תורת הקרב" ובמסמכים תורתיים שונים. כרך המבוא נותן מענה לפערים האלה.

יש לציין כי מאז פרסום "תורת הקרב" הוציאו מה"ד ולאחר מכן תוה"ד פרסומים תורתיים שעידכנו את הספר בתחומים שונים, אך תמיד מדובר היה בעדכון חלקי. דוגמה לפרסום כזה היא "תורת ההתקדמות והרדיפה" (1993). כל העדכונים הוטמעו בספר החדש.

התפתחויות שונות בתורת הלחימה הכללית בכלל, ובצה"ל בפרט

מאז פורסם הספר "תורת הקרב", חלו התפתחויות רבות בתורת הלחימה. ההתפתחויות האלה נבעו משינויים במאפייני האויב, בסביבת הלחימה, ביכולות של כוחותינו ובשיטות הפעולה שלהם, במטרות המלחמה שלנו ושל אויבינו. להלן פירוט של השינויים האלה:

1. שינויים באופן פעולת האויב

א. אורח לחימה בלתי סדור ולחימה בשטחים בנויים. אחד

השינויים שהתחוללו באופי הלחימה בשנים האחרונות הוא שגדל חלקו של אורח הלחימה הבלתי סדור (דפוסי פעולה של גרילה שבהם פועלים הן ארגוני טרור וגרילה והן כוחות צבא בעלי מאפיינים של קומנדו). לפעולותיהם של כוחות אויב הפועלים באורח הזה יש מאפיינים המשפיעים מאוד על כוחותינו המתמודדים נגדם. ההשפעות האלה הן על הרכב הכוחות, על שיטות הלחימה, על משך העימותים ועוד. נוסף על כך, כתוצאה ממגמת העיור, נאלצים כוחות היבשה לפעול בסביבה שבה המרכיב האזרחי בולט יותר מבעבר ובסביבה שבה התכסית היא מבנים. לוחמה בשטח בנוי תהיה אחת מצורות הלחימה המרכזיות בכל עימות עתידי. לשילוב בין שיטות הפעולה של האויב לבין השטח הבנוי יש השפעות ניכרות על אופי הפעולה של כוחותינו בכל הרמות. המורשת של צה"ל מבוססת בעיקר על לחימה בשטחים הפתוחים של חצי האי סיני ושל רמת הגולן במלחמת ששת הימים ובמלחמת

יום הכיפורים. באותן המלחמות עקף צה"ל ככל הניתן שטחים בנויים ולחם בעיקר באויב שפעל באורח סדור. צה"ל של היום נדרש להילחם לעיתים קרובות בשטחים בנויים מול אויב הפועל באורח בלתי סדור ויידרש לעשות כן בעתיד. בספר החדש הושם דגש על הנושא הזה.

ב. ירי מנגד. המרכיב הזה תופס מקום יותר ויותר מרכזי בפעולת האויב. הירי הוא בעיקר לעבר האוכלוסייה האזרחית, אך גם לעבר העורף הצבאי. לאתגר הזה צריך היה לפתח מענה - החל משיטות לפעולה התקפית וכלה בהגנה על כוחות בשטחים עורפיים מפני האש מנגד.

ג. שיבוש התמרון. האויב שעימו מתמודד צה"ל - אויב סדיר ואויב הפועל באורח בלתי סדור - הכיר לאורך השנים בעדיפות היחסית שיש לצה"ל ביכולת התמרון. לפיכך הוא מנסה בכל כוחו להגביל את היכולת הזאת. הניסיונות מתבטאים בביצור, במקשול ובשימוש רב היקף בנ"ט, במלכודות ובמטענים מסוגים שונים. לשיטות הפעולה האלה יש השפעה רבה על שיטת הפעולה של כוחותינו, בעיקר בצורות הקרב ההתקפיות.

במהלך השנים נכתבה ופורסמה בזרוע היבשה ספרות תורתית ענפה העוסקת בתחומים ספציפיים שונים, אך ספר היסוד שממנו נגזרה ושעליו התבססה - "תורת הקרב" - לא עודכן באופן דומה

2. שינויים בסביבת הלחימה - ריבוי גורמים שאינם מעורבים בלחימה באופן ישיר

ניסיון השנים האחרונות מלמד שבשדה הקרב הולך וגדל מספר הגורמים שאינם מעורבים בלחימה באופן ישיר, כגון אזרחים ואנשי תקשורת. האויב עושה לא פעם שימוש מכוון בגורמים האלה כדי להגביל את חופש הפעולה של צה"ל נגדו. בכך המבוא מוצגת סוגיית האוכלוסייה האזרחית והתקשורת בשדה הקרב, ונידונה ההשפעה שלהן על הפעלת הכוח ביבשה.

3. שינויים ביכולות של כוחות צה"ל ובשיטות הלחימה שלהם

א. טכנולוגיה צבאית. השינויים העיקריים בטכנולוגיה הצבאית ביבשה הם באמצעי המודיעין (ובהם האמצעים המוטסים), באמצעים לירי אש מדויקת ובמערכות השליטה והבקרה המתקדמות. השימוש באמצעים האלה משפיע על טווחי הפעולה של כוחות היבשה, על יכולתם לתקוף באש מדויקת ומרוכזת מטרות בעומק שדה הקרב ועל היכולת לפקד על כוחות בסביבה מורכבת ודינמית. השפעות הטכנולוגיה באות בדרך כלל לידי ביטוי בשיטות לחימה ובטכניקות קרביות. בספר החדש נכללו רק

ההשפעות העקרוניות של השינויים הטכנולוגיים האלה.

ב. שיתוף פעולה בין-זרועי ובין-ארגוני. גורם נוסף שיש לו השפעה רבה ושמגביר את מורכבותה של לוחמת היבשה הוא הצורך ההולך וגובר שכל המרכיבים של כוחות היבשה יפעלו בשיתוף פעולה וכן שהם ישתפו פעולה עם כוחות מזרועות אחרות ואף עם ארגונים לא צבאיים. הספר מציג את העקרונות לכך ואת כללי היישום שלהם במבצעים השונים.

4. שינויים במטרות המלחמה - מיעוט התקפות שמטרתן סיפוח שטח

בעשורים האחרונים פרצו בעולם מלחמות רבות שבמסגרתן תקפו כוחות צבא או גורמים אחרים מדינות שונות. אחד המאפיינים הבולטים של המלחמות האלה הוא מספרן המועט של ההתקפות שמטרתן לספח שטחים. לעומת זאת גדל מאוד מספר ההתקפות שמטרתן להשמיד כוחות צבא או לפגוע באזרחים (במסגרת התקפות טרור). המסקנה העולה מכך היא שהתקפה לכיבוש שטח תיעשה במקרים רבים לשם השגת הישג אחר, כגון השמדת אויב ופגיעה בתשתיות. העובדה הזאת משפיעה על אורח החשיבה של הכוח התוקף ומחייבת אותו לתכנן את התקפתו כך שבסיומה יוכל להימצא בתנאים הטובים ביותר לשם השגת מטרתו הסופית.

פיתוח ועדכון של תורות בדרג המטכ"ל

כאמור, חטיבת תורה"ד כתבה ופירסמה בשנים האחרונות ספרות תורה"ל בסיסית, ובראשה "תורת המבצעים" (2007), אשר הגדירה והסדירה מגוון רב של תחומים. את הספרות הבסיסית הזאת נדרשה התורה הזרועית לתרגם לכוחות היבשה. בין היתר טופלו התחומים הבאים: המשגת "קשת העימותים" ו"קשת המבצעים" שבהן פועל צה"ל; הגדרת עקרונות הפור"ש של צה"ל; ההבחנה בין סוגי הפיקוד השונים, ובכלל זה ההבחנה בין פיקוד משימה לפיקוד פרטני; הדגשת "המטה מתואם הרמ"ט". לכל אלה יש השפעה ישירה על לוחמת היבשה.

פיתוח ועדכון של תורות תחומיות בזרוע היבשה - ללא עדכון התורה הבסיסית

במהלך השנים נכתבה ופורסמה בזרוע היבשה ספרות תורתית ענפה העוסקת בתחומים ספציפיים שונים, ובהם: "לוחמת השטח ההררי" (2002), "לוחמת השטח הבנוי" (2004), "העימות המוגבל - לחימה נגד כוחות בלתי סדירים" (2005). הספרות הזאת הטמיעה ידע ניכר שהצטבר בצה"ל, אך ספר היסוד שממנו נגזרה ושעליו התבססה - "תורת הקרב" - לא עודכן באופן דומה. כתוצאה מכך היא כללה לעיתים המשגה ועקרונות שלא היו מצויים ב"תורת הקרב".

העקרונות לכתיבת ספרי המבצעים

אלה המקורות שמשמשים את צה"ל לפיתוח תורה צבאית:²

1. המוסכמות והאמיתות הצבאיות המקובלות בצבאות מרכזיים בעולם לאחר שהותאמו לצה"ל ולתנאים הגיאוגרפיים והאקלים הייחודיים שבהם הוא פועל.

2. לקחי המלחמות והמבצעים של צה"ל ושל צבאות העולם.
 3. התורה הצבאית הקיימת בצה"ל, לרבות ספרות צבאית לא מעודכנת, אך שיש בה מושגים ותפיסות שניתן להשתמש בהם גם כיום.
 4. לקחי תרגילים ואימונים. אלה משמשים מקור משני משלים לכתבת תו"ל. כן הם מאפשרים ללמוד תפיסות חדשות ולהתנסות בהן ולשפר כל הזמן את התפיסות הקיימות.
 כרך המבוא נגזר מתורת המבצעים של תוה"ד (2007) ומתורת הפר"ש של תוה"ד (2006), לאחר שהותאם והורחב לצורכי כוחות היבשה. הכרך השני ("מבצעים התקפיים") והכרך השלישי ("מבצעים הגנתיים") נכתבו על בסיס ספרי "תורת הקרב" והספר "תורת ההתקדמות והרדיפה" (1993). בכרכים האלה נשמר המבנה הפנימי של "תורת הקרב" הן מכיוון שהיה בו היגיון רב והן כדי לאפשר לקוראים מעבר קל ככל הניתן לספר החדש.
 יש לזכור שהספר "תורת המבצעים" נכתב לאחר שבמהלך השנים פורסמה ספרות תו"ל העוסקת בתחומים ספציפיים שונים. לכן הדיון בתחומי לחימה ספציפיים, כגון לוחמה בשטח בנוי או לוחמה בשטח הררי, נעשה בקיצור רב.
 להלן הקווים המנחים שעמדו לנגד עינינו בעדכון הכרך השני והכרך השלישי:

1. פרק א - מבוא כללי

הפרק הזה עוסק במסגרת המושגית הבסיסית של תורת מבצעי כוחות היבשה ומפורט בו מקומו של הספר בספרות התורתית של זרוע היבשה. בסעיף השני של הפרק מפורטים עקרונות המלחמה וכן משמעותם המעשית למפקדי כוחות היבשה הבאים ליישם. המבקש להרחיב את הידע בנושא הזה מופנה לספרות שבהוצאת אמ"ץ/תוה"ד. בסעיף השלישי של הפרק מפורטים אבני היסוד של העשייה הצבאית. גם בנושא הזה קיימת ספרות תקפה ברמת המטכ"ל.

2. פרק ב - קשת העימותים והמבצעים בשדה הקרב היבשתי
 כאמור, מבצע לחימה של כוחות היבשה מתקיים במסגרת עימות צבאי והוא מתרחש בתוך שדה קרב מוגדר. בפרק הזה מוצגת המסגרת הכוללת של סביבת הפעולה מן הכלל (העימות) אל הפרט (שדה הקרב). הפרק מתאר את קשת העימותים (מצבי העימות השונים) והמבצעים, מפרט את מדרג המבצעים ואת סוגי המבצעים, מפרט את ארגון המרחבים והשטחים בשדה הקרב ואת החלוקה ביניהם ברמות השונות ומגדיר את ההישגים המבצעיים בשדה הקרב. ההסדרה התורתית המרכזית שנעשתה בפרק הזה היא המשגה מפורטת של הישגים מבצעיים כדי ליצור שפה משותפת בין מפקדים ומפקדות בדרגים השונים. מדובר במושגים מוכרים כמו השמדה, כיבוש, ריתוק ובידוד וכן במושגים שלא היו מוגדרים עד היום באופן ברור כמו שליטה מבצעית וטיהור מרחב.

3. פרק ג - הקרב המשולב והמשותף

לחימת כוחות יבשה - אף שהיא מתקיימת בעיקר בתווך היבשתי, היא לרוב לחימה משותפת של כוחות מכלל המערכים בצבא היבשה וכן של כוחות מזרועות אחרות. בפרק הזה מוצגים כלל הכוחות היכולים להשתתף במבצע יבשתי והכללים שלפיהם

1. הכורח המבצעי ליצור שפה צבאית אחידה ומשותפת בכל הרמות. צבא מקצועי חייב לכתוב, לדבר ובמידה רבה גם לחשוב במונחים ידועים ומוסכמים כדי לפעול במציאות של אחדות הפר"ש. הספר "תורת מבצעי כוחות היבשה" נכתב בהתאם לשפה הצבאית הרשמית של המילון למונחי צה"ל. כן נעשה בספר הזה שימוש בפרסומים רשמיים ותקפים של צה"ל ובספרות תורתית תקפה ומאושרת של תוה"ד ושל מז"י.
2. מושגים חדשים נוסחו בפירוט מרבי כדי לצמצם ככל הניתן אי-הבנות ופרשנויות שונות. כל מושג חדש הוכנס לשימוש בתיאום עם תוה"ד ובאישורו.
3. הודגשו המעברים ממצב לחימה אחד למשנהו ומצורת קרב אחת לצורת קרב אחרת. המעברים האלה אופייניים מאוד ללוחמת היבשה.
4. ניתנו דוגמאות רבות מהקרבות של צה"ל בעבר לשם המחשה של יישום העקרונות.

"מבצעי כוחות היבשה - כרך ראשון: מבוא"

הכרך הראשון הוא מסד הידע ללחימתם של כוחות היבשה, וכאמור, הוא חדש לחלוטין ואינו מחליף ספר קיים. הכרך נועד להקנות לקורא את היכולת להבין את הקרב הטקטי הנערך במסגרת מערכה ובסוג מוגדר של עימות. כמו כן מוסברים בו הגורמים המשתתפים במבצעים השונים בשני הצדדים הלוחמים - המגן והתוקף - והגורמים המשפיעים על הערכת המצב שלהם ועל דרך פעולתם.
 הכרך כולל את הפרקים הבאים: פרק א - מבוא כללי, פרק ב - קשת העימותים והמבצעים בשדה הקרב היבשתי, פרק ג - הקרב המשולב והמשותף, פרק ד - הפיקוד והשליטה, פרק ה - היבטים אתיים והיבטים חוקיים של הלחימה.

אמור המפקד להפעילם, המבנה הבסיסי של כוחות היבשה, חלוקת הכוחות למערכים ומשמעות החלוקה, מרכיבי הכוח, התפקידים של כלל המערכים והעקרונות להפעלתם, עקרונות הלחימה המשולבת (הבין-חילית), דגשים לשיתוף בין-זרועי ובין-ארגוני. בפרק הזה מפורטים גם גורמים נוספים שאינם לוחמים ושקיימים בשדה הקרב: אוכלוסייה, גורמים בין-לאומיים, תקשורת.

4. פרק ד - הפיקוד והשליטה

מטרתו של הפרק היא להציג את האופן שבו מוצאים אל הפועל הפיקוד והשליטה במבצעי כוחות היבשה ואת העקרונות ליישומם. הפרק הזה הוא מעשי לחלוטין ונוגע לכל דרגי הפיקוד ולכל ממלאי התפקידים במטות היחידות והעוצבות של כוחות היבשה. הפרק מציג את הנושאים הבאים: הגורמים המשפיעים על הפר"ש, מגבלת מוטת השליטה של האדם, שדה הקרב - ממלכת אי-הוודאות, הפיקוד והשליטה במבצעי כוחות היבשה, מצבי הפיקוד האפשריים, מדרג הפיקוד, פיקוד מוכוון משימה, יצירת מערכת פר"ש ושימורה, המפקדה והמטה, עבודת המטה. הפרק מפרט את עקרונות הפיקוד והשליטה ברמה הטקטית.

5. פרק ה - היבטים אתיים והיבטים חוקיים של הלחימה

ישראל היא מדינת חוק המונחת על פי מערכת של ערכים ושל כללים מוסריים. צה"ל מחויב לפעול על פי חוקי מדינת ישראל ועל פי אמנות בין-לאומיות שמדינת ישראל מקבלת על עצמה. הפרק מפרט את מרכיבי האתיקה הצבאית בלחימה, את העקרונות לשמירה על האתיקה בלחימה ואת הדינים שלפיהם פועלים כוחות היבשה בעת לחימה.

וכרך שני ("מבצעים התקפיים") וכרך שלישי ("מבצעים הגנתיים")

הכרך "מבצעים התקפיים" והכרך "מבצעים הגנתיים" מפרטים את העקרונות ואת הכללים שיש ליישם בכל מבצע לחימה - לאחר שהותאמו למצבי הלחימה הספציפיים שאיתם מתמודד המפקד.

העדכונים בכרך השני - "מבצעים התקפיים"

1. צורות התמרון: הוספת שתי צורות תמרון משניות:
 - א. תמרון מקביל לכמה יעדים (ייעודי ללחימה נגד כוחות הפועלים באורח בלתי סדור).
 - ב. תמרון הסתננות (הופיע ב"תורת הקרב" בפרק העוסק באופן התנועה אל היעד).
2. החילות בהתקפה - נוספה פסקה שמפרטת את מאפייני החילות ואת אופן הפעלתם בקרב התקפה (כולל תחום האב"ך).
3. ההתקפה בלוחמות ובמתארים - הוספת עקרונות ההתקפה במתארים הבאים:
 - א. התקפה נגד כוחות הפועלים באורח בלתי סדור בעימות מוגבל.
 - ב. טיהור מרחבי לחימה מאויב הפועל באורח בלתי סדור.
 - ג. התקפה בגזרה צרה - הבקעה.
4. התקדמות ורדיפה - עדכון והדגשה של ההבדלים בין התקדמות לבין תנועה לקראת מגע ותנועה מאובטחת (תנ"ס).
5. פשיטה - עדכון בלבד שבמסגרתו הוגדרו עקרונות הפשיטה.

העדכונים בכרך שלישי - "מבצעים הגנתיים"

1. הנחות יסוד לקרב ההגנה - הוספת הנחות יסוד שהוטמעו בצה"ל בעקבות מלחמת יום הכיפורים (אך לא נכללו בתורה הרשמית):
 - א. הגנה - צורת הקרב החזקה.
 - ב. "חזקה על קו המגע שייפרץ".
2. הוספת הציוויים הנכללים ב"הגן בגזרתך".
3. עקרונות ההגנה: היערכות לעומק יחד עם החזקת עתודה.
4. ארגון השטח, המרחבים, המערכים והכוחות - יצירת הבחנה ברורה יותר בין הדברים בהשוואה לאופן שבו הופיע הנושא ב"תורת הקרב".
5. בפרק שלבי קרב ההגנה נוספו:
 - א. פעילות המפקד בקרב ההגנה.
 - ב. תיאורים מניסיונם של מפקדים.
6. נסיגה והשהיה:
 - א. ניהול קרב השהיה - פירוק הנושא לשלבים.
 - ב. נסיגה - נעשתה הבחנה ברורה בינה לבין השהיה.
7. מארב:
 - א. עקרונות וכללים לתכנון מארבים ולביצועם.
 - ב. שלבי קרב המארב - ניהול הקרב.כאמור, בשני הספרים שובצו דוגמאות מהקרבנות של צה"ל.

סיכום

קיימת אמרה ידועה שלפיה "הפער בין ידיעה לעשייה הוא גדול ביותר, אך הפער בין אי-ידיעה לעשייה הוא אין-סופי". אם תרצו, זו כל התורה על רגל אחת. ללא ידיעה אין מיומנות ואין יכולת יישום בשטח. על הפערים המקצועיים של המפקדים הלוחמים חובה לגשר באמצעות למידה עצמית, הכשרה ומבחנים מקצועיים. אתגר ההטמעה הוא משמעותי. קהל היעד של הספרים הוא מפקדי כוחות היבשה מרמת המחלקה ועד רמת הגיס. ההטמעה כוללת מגוון פעולות, ובכללן החלפה פיזית של הספרים, הכנת מערכי שיעור

חדשים ביחידת הב"ט (הדרכה באמצעות טכנולוגיה) לתחומים כמו הקרב המשולב והמשותף, הדרכת סגלים בבסיסי ההדרכה ביבשה, בחינות על נושאים חדשים במסגרת המבחנים הנערכים פעמיים בשנה למח"טים ולמג"דים בסדיר ולמקביליהם במערך ההדרכה ועוד.

כפי שצוין בפתיחת המאמר, הספרים שהופצו הם במעמד ארעי, ובשנה הקרובה ניתן להכניס בהם שינויים ותיקונים. אני מצפה ממפקדי היבשה שישתתפו באופן פעיל במשימה החשובה הזאת.

הערות

1. דו"ח ועדת אגרנט, נספח ההדרכה, 1975, עמ' 1347
2. אמי"ץ-תוה"ד, מסמכי היסוד הביטחוניים והצבאיים, מהותם ייעודם וארגונם, 2005, עמ' 10-11

